

FIȘA DISCIPLINEI

Psihopedagogia dizabilității intelectuale

Anul universitar 2025/2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației
1.3. Departamentul	Departamentul de Didactica Disciplinelor STEM și Psihopedagogie Specială
1.4. Domeniul de studii	Științe ale Educației
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Specializarea Psihologie
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Psihopedagogia dizabilității intelectuale			Codul disciplinei	PLR2307
2.2. Titularul activităților de curs	Lect.univ.dr. Cristina Bălaș-Baconschi				
2.3. Titularul activităților de seminar	Lect.univ.dr. Cristina Bălaș-Baconschi				
2.4. Anul de studiu	II	2.5. Semestrul	3	2.6. Tipul de evaluare	E
				2.7. Regimul disciplinei	Disciplină opțională

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI) (se detaliază punctul 3.5. SI = 3.5.1+3.5.2.+3.5.3+3.5.4.+3.5.5+3.5.6.)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					15
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					20
Tutoriat (consiliere profesională)					8
Examinări					2
Alte activități					4
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				69	
3.8. Total ore pe semestru				125	
3.9. Numărul de credite				5	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Participarea la cursurile și seminariile de Psihologie generală, Genetică
4.2. de competențe	Deținerea terminologiei de bază utilizate în evaluare diferitelor arii ale dezvoltării, precum și a teoriilor științifice valide din domeniul evaluării

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sala de curs, tablă, computer, videoproiector, rețea Internet Cursul se desfășoară sub forma unor prezentări tip power point cu participarea activă a studenților
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Sala de curs, tablă, computer, videoproiector, rețea Internet Seminarul se desfășoară prin prezentări realizate de studenți pe baza consultării unor articole de specialitate și dezbateri pe baza

6.1. Competențele specifice acumulate¹

Competențe profesionale/esențiale	C.P.1. Evaluarea și interpretarea rezultatelor evaluărilor psihologice/psihopedagogice ale copiilor și adolescenților cu tulburări de dezvoltare, dizabilități, tulburări emoționale și comportamentale și cerințe educaționale speciale (CES). CP 2. Realizarea de adaptări curriculare și suport psihopedagogic conform nivelului de dezvoltare, vârstei, potențialului de învățare și identității culturale a copiilor și adolescenților cu tulburări de dezvoltare, dizabilități, tulburări emoționale și comportamentale și cerințe educaționale speciale (CES). CP 3. Elaborarea, aplicarea, monitorizarea și evaluarea proiectelor educaționale individualizate (PEI), proiectelor de intervenție personalizată (PIP) și planurilor de terapie a limbajului pentru copii, adolescenți cu tulburări de dezvoltare, dizabilități, tulburări emoționale și comportamentale și cerințe educaționale speciale (CES). CP 4. Proiectarea și realizarea de activități de consiliere psihologică/psihopedagogică, învățare itinerantă și suport psihopedagogic pentru copii, adolescenți cu tulburări de dezvoltare, dizabilități, tulburări emoționale și comportamentale, cerințe educaționale speciale (CES) și familiile acestora. CP 5. Utilizarea tehnologiilor asistive și de acces în programele de învățare și intervenție psihopedagogică pentru copii, adolescenți cu tulburări de dezvoltare, dizabilități, tulburări emoționale și comportamentale și cerințe educaționale speciale (CES).
Competențe transversale	CT 1. Aplicarea normelor etice în cercetările acțiune cu persoane cu dizabilități, precum și în activitățile de evaluare, adaptare curriculară și consiliere psihologică/psihopedagogică. CT 2. Planificarea și implementarea activităților din cadrul echipei multi-disciplinare pe baza criteriilor relevante conferite de rolul psihologului în echipa multi-disciplinară. CT 3. Utilizarea platformelor de e-learning, a învățării de tip blended learning și a bazelor de date internaționale pentru dezvoltarea personală și profesională.

6.2. Rezultatele învățării

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

Cunoștințe	Studentul cunoaște: - terminologia de bază utilizată în evaluarea diferitelor arii ale dezvoltării pe baza teoriilor validate științific din domeniul vizat. - teoriile etiologice validate științific - deține un ansamblu funcțional de cunoștințe privind diferitele sindroame în care se întâlnește dizabilitatea intelectuală, modalități de intervenție, tehnicile de management al comportamentului. - cunoaște principalele modele și teorii din cadrul diverselor paradigme privind consilierea psihologică/psihopedagogică a copiilor cu dizabilități și a familiilor acestora. - deține cunoștințe privind principalele tehnologii asistive și de acces, produse, servicii și resurse care să facilitează mediul de dezvoltare al copiilor mici, mediul de învățare al elevilor și mediile profesionale ale adulților cu nevoi speciale, precum și procesul de incluziune al acestora. - normele competențele și treptele profesionale privind dreptul de liberă practică în psihopedagogia specială - tehnici de lucru eficiente. - cunoștințe privind principalele platforme de e-learning.
Aptitudini	Studentul este capabil să: - elaborează și aplică modalitățile de adaptare, de augmentare și de modificare curriculară pe baza cunoștințelor dobândite. - aplică în procesul de învățare al elevilor cu dizabilități modelul curriculumului bazat pe luarea de decizii. - selectează și analizează critic o gamă variată de proiecte de intervenție personalizate (PIP), proiecte educaționale individualizate (PEI) și planurilor de terapie a limbajului din practica consacrată din literatura națională și internațională, ca parte componentă a unui curriculum funcțional. - realizează activități de sprijin și învățare itinerantă, prin aplicarea principalelor teorii și ghiduri de bune practici bazate pe dovezi științifice. - aplică principiile designului universal (UD) și principiile designului în învățare (UDL), în vederea facilitării accesului copiilor cu dizabilități la curriculum adaptat și la activitățile educaționale și de viață cotidiană.
Responsabilități și autonomie	Studentul are capacitatea de a lucra independent pentru: - Absolventul își desfășoară activitatea în concordanță cu ghidurile de bune practici și codurile etice și de deontologie profesională. - Absolventul execută în mod responsabil sarcinile profesionale în condiții de autonomie profesională și asistență calificată. - Absolventul deține abilități de identificare și analiză critică a punctelor tari, a oportunităților de învățare și aplicație, precum și a limitelor desfășurării activităților didactice pe platforme de e-learning

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	- Familiarizarea studenților cu problematica ridicată de existența dizabilității intelectuale - Trecerea în revistă a principalelor consecințe ale apariției dizabilității intelectuale - Cunoașterea diferitelor sindroame în care este prezentă dizabilitatea intelectuală și a tulburărilor din spectrul autismului
--	--

7.2 Obiectivele specifice	• Dobândirea unor cunoștințe legate de modalitățile de diagnosticare ale copiilor cu dizabilitate intelectuală, precum și a difertielor cauze care pot să determine apariția dizabilității intelectuale • Achiziția de cunoștințe privind profilul neuro-lingvistic și comportamental al copiilor cu diferite sindroame și cu tulburări din spectrul autismului • Dobândirea de către studenți a abilității de a elabora, aplica, monitoriza și evalua proiecte educaționale individualizate (PEI) și proiecte de intervenție personalizată (PIP). • Familiarizarea studenților cu posibilitatea utilizării tehnologiilor de acces în cadrul programelor de învățare și de intervenție psihopedagogică pentru copiii cu dizabilitate intelectuală și tulburări de dezvoltare. • Prezentarea unor analize de caz ale unor copii cu dizabilitate intelectuală.
----------------------------------	--

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Dizabilitatea intelectuală. Noțiuni introductive. Criterii de diagnostic și de clasificare	Prezentare PPT	
2. Factorii etiologici ai dizabilității intelectuale	Prezentare PPT	
3. Sindromul Down. Prezentare generală, tulburări asociate	Prezentare PPT, discuții	
4. Sindromul Down. Particularități ale dezvoltării cognitive, sociale, emoționale, comportamentale	Prezentare PPT, discuții	
5. Sindromul X-fragil	Prezentare PPT, discuții	
6. Sindromul Klinefelter	Prezentare PPT, discuții	
7. Sindromul Turner	Prezentare PPT, discuții	
8. Sindromul Williams	Prezentare PPT, discuții	
9. Sindromul Prader-Willi	Prezentare PPT, discuții	
10. Dizabilitatea intelectuală asociată cu tulburări metabolice. Prezentarea fenilcetonuriei- rolul metabolismului fenilalaninei în dezvoltarea cognitivă a individului.	Prezentare PPT, discuții	
11. Tulburările din spectrul autist. Delimitare conceptuală. Teorii etiologice. Descrierea clinică.	Prezentare PPT, discuții	
12. Tulburările din psectrul autist. Repere de dezvoltare în funcție de diferite etape de vârstă	Prezentare PPT, discuții de caz	
13. Principii generale aplicabile în managementul cazurilor de dizabilitate intelectuală. Prezentare studii de caz.	Discuții pe marginea unor studii de caz	

Bibliografie

American Psychiatric Association (2013) *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, Fifth Edition, DSM-5, Washington DC, American Psychiatric Publishing.

Armstrong, K., Ogg, J., Sundman-Wheat, A., Walsh, A. (2014). Evidence-Based Interventions for Children with Challenging Behavior. 10.1007/978-1-4614-7807-2.

Carotenuto, M. (2023) Autism Spectrum Disorders - Recent Advances and New Perspectives, Open access peer-reviewed edited volume.

Channon, S., German, E., Cassina, C., Lee, P. (2004). Executive Functioning, Memory, and Learning in Phenylketonuria, *Neuropsychology*, Vol. 18, No. 4.

Cornish, K., Sudhalter, V., Turk, J. (2004). Attention and language in Fragile-X, *Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 10:11-16.

Couzens, D. (2014) Behavior Phenotype: A Synthesis of Research to Understand Age-Related Change in Behavior in Several Syndromes, *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities* Volume 11 Number 1 pp 43–57.

Dykens, E. M. (2003). Anxiety, Fears, and Phobias in Persons With Williams Syndrome, *Neurodevelopmental Psychology*, 23(1&2), 291–316

Dykens, E.M., Roof, E., Hunt-Hawkins, H. (2017) Cognitive and adaptive advantages of growth hormone treatment in children with Prader-Willi syndrome, *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 58:1.

Fan, J et al. (2016) White Matter Deficits Mediate Effects of Prenatal Alcohol Exposure on Cognitive Development in Childhood, *Human Brain Mapping* 37:2943–2958.

Fowler, A. E. (1990). Language abilities in children with Down Syndrome: Evidence for a specific syntactic delay. In D. Cicchetti & M. Beeghly (Eds) *Children with Down Syndrome: A developmental approach* (p. 302-328). New York, Cambridge University Press.

Fraser, W. (1990) *Key Issues in Mental Retardation Research*, Routledge, London and New York.

Hallahan, D.P., Kaufmann, J.M. (1997) *Exceptional Learners. Introduction to Special Education*, Allyn and Bacon, Massachusetts, p.118-160.

De Graaf, G., van Hove, G., Haveman, M. (2012) Effects of Regular Versus Special School Placement on Students with Down Syndrome: A Systematic Review of Studies, *New Developments in Down Syndrome Research*

Harrop, C., McBee, M., & Boyd, B. A. (2016). How are child restricted and repetitive behaviors associated with caregiver stress over time? A parallel process multilevel growth model. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 46(5), 1773–1783. <https://doi.org/10.1007/s10803-016-2707-7>

Hodapp, R. M. & Dykens, E. M. (2007). *Behavioral Effects of Genetic Mental Retardation Disorders* in Jacobson, J. W., Mulick, J., A., Rojahn, J. (Eds.). *Handbook of Intellectual and Developmental Disabilities*, New York, Springer Science Business Media.

Hong, D.S., Dunkin, B., Reiss, A. (2011) Psychosocial functioning and social cognitive processing in girls with Turner syndrome, *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics*, 32 (7).

Jarrold, C., Baddeley, A. D., Hewes, A. K. & Phillips, C. (2001) A longitudinal assessment of diverging verbal and non-verbal abilities in the Williams syndrome phenotype. *Cortex*. 37. 423-431.

MacLean, W.E. (1997) *Ellis' Handbook of Mental Deficiency, Psychological Theory and Research*, Lawrence Erlbaum, New Jersey.

O'Leary, C. M. (2004). Fetal alcohol syndrome: Diagnosis, epidemiology, and developmental outcomes, *J. Paediatr. Child Health*, 40.

Rice, M.L., Steven, F. W., Betz, S. K. (2005). Language symptoms of developmental language disorders: An overview of autism, Down syndrome, fragile X, specific language impairment, and Williams syndrome, *Applied Psycholinguistics* 26, 7–27.

Roșan, A. (coord.) (2015). *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Iași, Ed. Polirom.

Shogren, K et al. (2015) Support Needs of Children with Intellectual and Developmental Disabilities. Age-related Implication for Assessment, *Psychology in the Schools*, Vol. 52(9)

Thomson, J.R., Walker, V.R., Snodgrass, M.R. (2020) Planning Supports for Students With Intellectual Disability

in General Education Classrooms, *Inclusion*, volume 8, 1.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Discutarea pe componente a aspectelor din cadrul definiției AAIDD a dizabilității intelectuale. Rolul clasificărilor în dizabilitatea intelectuală și factori care influențează tipurile de clasificări.	Prezentare PPT, discuții, dezbateri	
2. Familiile copiilor cu dizabilitate intelectuală. Anunțul diagnosticului	Problematicizare, dezbateri	
3-S11. Prezentări ale studenților realizate pe diferite teme	Prezentare PPT, discuții, analiză critică, dezbateri	
12. Fenotipul comportamental. Cercetări legate de modificările la nivel comportamental în funcție de vârstă în cazul mai multor sindroame. Aspecte recapitulative	Dezbateri, exerciții	
13. Pregătire pentru examen	Exerciții pe grupe	

Bibliografie

Intellectual Disability: Definition, Classification, and Systems of Support, AAIDD, 11th Edition, 2010. *American Association on Intellectual and Developmental Disabilities – AAIDD*, <http://www.aamr.org/>

Baroff, G.S. (1986). *Mental retardation. Nature, cause and management*, New York: Hemisphere Publishing Corporation.

Schalock, R.L., Luckasson, R. (2004). *American Association on Mental Retardation's Definition, Classification, and System of Supports and Its Relation to International Trends and Issues in the field of Intellectual Disabilities*.

Asociația Psihiatrilor Liberi din România (2003). *Manual de diagnostic și statistică a tulburărilor mentale* (Ediția a patra,

text revizuit), București.

Allen- Meares, P. (2008). Assessing the Adaptive Behavior of Youths, in *Social Work*, 53 (4), 307-315.

Berecki, M., Palade, S., Vulturar, R., and Benga, I. (2011). Variația coeficientului de inteligență în fenilketonurie în funcție de vârsta la care s-a instalat tratamentul dietetic și gradul de control al tratamentului, in *Clujul Medical*, 84 (2), 229- 234.

DeRoche, K. and Welsh, M. (2008). Twenty- five years of research on neurocognitive outcomes in early- treated phenylketonuria: intelligence and executive functions, in *Developmental Neuropsychology*, 33 (4), 474- 504.

Hakanen, J. J., Bakker, A. B., & Schaufeli, W. B. (2006). Burnout and work engagement among teachers. *Journal of School Psychology*, 43, 495-513.

McLaughlin, J., Wehman, P. (Eds.)(1996). *Mental retardation and developmental disabilities*.

Austin, TX: Pro-Ed

Nicklin, J. M., & McNall, L. A. (2013). Work-family enrichment, support, and satisfaction: A test of mediation. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 22(1), 67-77. doi: 10.1080/1359432X.2011.616652.

Roșan, A. (coord.) (2015). *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Iași, Ed. Polirom.

Gherguț, A., Roșan, A. (coord.) (2024) *Terapii și intervenții psihopedagogice la persoane cu cerințe speciale*, Ed. Polirom, Iași.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Conținuturile disciplinei sunt în concordanță cu așteptările reprezentanților comunității epistemice (prin rigoarea științifică a conținuturilor selectate, pornind de la cercetări curente), dar și cu așteptările angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului, respectiv Ministerul Educației, prin asigurarea corespondenței cu tematica concursurilor naționale pentru ocuparea postului de profesor psihopedagog.
- Colegiul Psihologilor din România, a Codului deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică (www.copsi.ro) și a **Procedurilor de atestare în conformitate cu Normele metodologice de aplicare a Legii 213/2004, precum și noile norme publicate în MO nr 268, Partea I din 9 aprilie 2019**
- Registrul Național al Calificărilor din învățământul Superior (<http://www.rncis.ro>)

Clasificarea Ocupațiilor din România (<http://www.mmuncii.ro/>)

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Cunoașterea celor mai importante aspecte ale suportului de curs	Examen scris	60%, 10% din oficiu
10.5 Seminar/laborator	Activitate susținută în cadrul seminarului. Prezentare de proiect individual sau în echipe de 2 sau 3 persoane	Prezentare pe o temă la alegere	25 %
	Prezența		5%
10.6 Standard minim de performanță			
• Studentul va demonstra deținerea cunoștințelor și abilităților formate prin intermediul cursului și al seminarului, în proporție de 50%. • Folosirea corectă a terminologiei de specialitate. Identificarea principalelor sindroame în care este prezentă dizabilitatea intelectuală			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

 Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă								
1 FĂRĂ SĂRĂCIE 	2 FOAMETE „ZERO” 	3 SĂNĂTATE ȘI BUNĂSTĂRE 	4 EDUCATIE DE CALITATE 	5 EGALITATE DE GEN 	6 APĂ CURATĂ ȘI SANITATIE 	7 ENERGIE CURATĂ ȘI LA PREȚURI ACCESIBILE 	8 MUNCĂ DECENTĂ ȘI CREȘTERE ECONOMICĂ 	9 INDUSTRIE, INOVATIE ȘI INFRASTRUCTURĂ
10 INEGALITĂȚI REDUSE 	11 ORAȘE ȘI COMUNITĂȚI DURABILE 	12 CONSUM ȘI PRODUCȚIE RESPONSABILE 	13 ACȚIUNE CLIMATICĂ 	14 VIAȚA ACVATICĂ 	15 VIAȚA TERESTRĂ 	16 PACE, JUSTIȚIE ȘI INSTITUȚII EFICIENTE 	17 PARTENERIATE PENTRU REALIZAREA OBIECTIVELOR 	

Data completării:
01.10.2025

Semnătura titularului de curs
Lect.univ.dr. Cristina Bălaș-Baconschi

Semnătura titularului de seminar
Lect.univ.dr. Cristina Bălaș-Baconschi

Data avizării în departament:
...

Semnătura directorului de departament
Conf.dr. Irina Pop-Păcurar

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".